

УДК 159.938
DOI 10.32999/ksu2312-3206/2019-1-37

ПСИХОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ ЗАДОВОЛЕНОСТІ ШЛЮБОМ НА РІЗНИХ ЕТАПАХ ПОДРУЖНЬОГО ЖИТТЯ

Котлова Л.О., к. психол. н.,
доцент кафедри психології розвитку та консультування
Житомирський державний університет імені Івана Франка

Саух І.Д., магістрант
соціально-психологічного факультету
Житомирський державний університет імені Івана Франка

У статті проаналізовано особливості психологічних чинників задоволеності шлюбом. Одним із головних чинників, який визначає напрям розвитку сім'ї, є задоволеність шлюбом. Натепер до числа дуже важливих наукових проблем належить проблема побудови щасливих, гармонійних та ефективних подружніх стосунків. Визначено, що задоволеність шлюбом пов'язана із ціннісними орієнтаціями подружжя та з характером взаємодії подружжя в конфліктних ситуаціях, які по-різному домінують на різних етапах подружнього життя.

Ключові слова: задоволеність шлюбом, кореляційний аналіз, особистість, сім'я, шлюб.

Котлова Л.А., Саух И.Д. ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ ФАКТОРЫ УДОВЛЕТВОРЕННОСТИ БРАКОМ НА РАЗНЫХ ЭТАПАХ СУПРУЖЕСКОЙ ЖИЗНИ

В статье проанализированы особенности психологических факторов удовлетворенности браком. Одним из главных факторов, который определяет направление развития семьи, является удовлетворенность браком. На сегодняшний день к числу важных научных проблем относится проблема построения счастливых, гармоничных и эффективных супружеских отношений. Показано, что удовлетворенность браком связана с ценностными ориентациями супругов и с характером взаимодействия супругов в конфликтных ситуациях, которые по-разному доминируют на разных этапах семейной жизни.

Ключевые слова: удовлетворенность браком, корреляционный анализ, личность, семья, брак.

Kotlova L.O., Saukh I.D. PSYCHOLOGICAL FACTORS OF MARRIAGE SATISFACTION AT DIFFERENT STAGES OF A MARRIED LIFE

The article deals with the analysis of the peculiarities of psychological factors of marriage satisfaction. One of the main factors, which predetermines the direction of a family development, is marriage satisfaction. Nowadays the problem of building the happy, harmonious and effective marriage relationships belongs to the number of crucial scientific problems. The results of empirical research of psychological factors of marriage satisfaction at different stages of a marriage life are presented.

There is a strong inverse interconnection between the marriage satisfaction level and such conflict spheres as “issues, connected with children’s upbringing”, “the violation of role expectations”, “the inconsistency in relation to money” in couples being married from 6 to 15 years. It indicates that if the conflict level of a married couple concerning children’s upbringing, the violation of partners’ role expectations or the distribution of finances is higher, the level of marriage satisfaction is lower.

A strong inverse correlation connection between the marriage satisfaction level and an intimate, sexual scale of family values is also characteristic of women being married for less than 5 years, if the significance of an intimate, sexual sphere for women of this period is less, their satisfaction level of married life is higher. However, a strong direct connection between marriage satisfaction and an intimate-sexual sphere of family values is peculiar to women being married from 5 to 15 years, thus, the more significant sphere of intimate relationships is for them, the higher level of marriage satisfaction is. A strong direct connection between marriage satisfaction and emotional, psychotherapeutic value is peculiar to women of this group, so if the emotional support, idea of marriage as the source of psychological discharge is more significant, the level of marriage satisfaction is higher.

Key words: satisfaction with the marriage, correlation analysis, personality, family, marriage.

Постановка проблеми. Сім'я – це найважливіше соціальне середовище для кожної особистості. Одним із головних чинників, який визначає напрям розвитку сім'ї, є задоволеність шлюбом. Натепер до числа дуже важливих наукових проблем належить проблема побудови щасливих, гармонійних та ефективних подружніх стосунків. Основу

сімейних відносин становить шлюб – союз між чоловіком та жінкою, що укладається на офіційних правових засадах, які регулюють їхні матеріальні та особистісні інтереси.

Кожна сім'я на різних етапах розвитку стикається із такими ситуаціями, які суб'єктивно сприймаються як важкі, кризові, тобто ті, які порушують звичайний хід життя.

Здебільшого головною причиною цього прямо чи опосередковано є рівень задоволеності шлюбом. Таким чином, для надання ефективної допомоги подружжю психолог мусить мати чітке уявлення про особливості їхніх взаємин, поведінки у конфліктних ситуаціях, рівень задоволеності шлюбом та чинники, які на це впливають.

Вітчизняні психологи у своїх роботах вивчають особливості, стадії розвитку та зміни сімейних стосунків, визначають задоволеність шлюбом основним чинником благополуччя сім'ї (Ю. Альошина, Т. Андреева, С. Клапішевська, О. Посвістак, А. Шпилевська); проблеми психологічної сумісності (А. Волкова, Ю. Шевчук, Р. Хавула), ціннісні орієнтації та уявлення про шлюб (Т. Андреева, А. Волкова) [1; 2; 3; 4; 5; 8; 9; 10]. У роботах Р. Федоренко розглядається сексуальна сумісність партнерів як одна з передумов благополуччя сім'ї [7]. На сучасному етапі цю проблему активно досліджують закордонні науковці А. Гріф, К. Камп Душ, Р. Крогер, К. Страуд, М. Тейлор тощо [11; 12; 13; 14].

Задоволеність шлюбом є основною умовою щасливого подружнього життя. Дуже важливим є знання всіх основних чинників, які впливають на задоволеність сімейними стосунками. Емпірично не досить висвітлені особливості переважаючих чинників на різних етапах подружнього життя.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У психології є різні підходи до розуміння сутності поняття «сім'я». Так, В. Целуйко пояснювала категорію сім'ї як малу соціальну групу, яка включає людей, пов'язаних між собою шлюбними і батьківськими стосунками, побутовою відповідальністю та моральними обов'язками [6]. Саме тому сім'я є системою, що постійно розвивається та має значні адаптивні можливості. Зміни в одному з елементів системи, наприклад у взаєминах подружжя, відображаються і на інших членах. Індивідуальні дисфункції окремих суб'єктів є також відображенням системних порушень [6].

Шлюб – урочиста обіцянка, домовленість; це історично зумовлена, санкціонована і регульована форма відносин між чоловіком та жінкою, що встановлює їхні права й обов'язки стосовно один одного та дітей. Відносини між подружжям регулюються сукупністю юридичних та культурних норм і санкцій інституту шлюбу [2]. Будь-які відносини мають приносити задоволення. Багато подружніх пар розлучаються через незадоволення своїми відносинами, собою чи партнером. Більшість авторів сходяться на думці, що задоволеність шлюбом – це суб'єктивна оцінка кожного з подружжя характеру їхніх відносин [1; 3].

Отже, сім'я вважається першочерговим і найважливішим компонентом суспільства, завдяки якому людина наслідує цінності культури, розвивається як особистість і засвоює перші соціальні ролі. Взаємодіючи один з одним на різних етапах розвитку, кожен член сім'ї виконує певні функції, займає різні ролі та задовольняє власні потреби. Кожна особистість відчуває задоволеність чи незадоволеність власним подружнім життям і це значним чином може відобразитись на інших сферах життєдіяльності. Людина, незадоволена шлюбом, іноді навіть очевидно успішні аспекти сімейного життя може сприймати як емоційно негативні, і навпаки, той, хто задоволений шлюбом у цілому, зможе і в невеликих знайти свої плюси.

Мета статті – на основі теоретичного аналізу проблеми емпірично дослідити психологічні чинники задоволеності шлюбом на різних етапах подружнього життя.

Виклад основного матеріалу дослідження. На задоволеність шлюбом може впливати досить багато чинників. Ми акцентуємо увагу на таких чинниках, як реакції на конфліктні ситуації, узгодженість сімейних цінностей та рольових установок партнерів, які можна визначити за допомогою таких методик, як «Взаємодія подружжя у конфліктній ситуації» (Ю. Альошина, Л. Гозман, Є. Дубовська); «Рольові очікування та домагання у шлюбі (РОД)» (А. Волкова). Вони є широко використовуваними у психології, характеризуються високим рівнем надійності та валідності.

Для дослідження були обрані 15 подружніх пар із різним терміном перебування у подружніх стосунках: 5 подружніх пар, які перебувають у шлюбі менше 5 років, 5 пар – від 5 до 15 років і ще 5 пар – більше 15 років. Дослідження проводилось індивідуально із кожним членом подружжя.

На початку нашого дослідження нами було висунуто гіпотезу про те, що задоволеність шлюбом пов'язана із ціннісними орієнтаціями подружжя та з характером взаємодії подружжя у конфліктних ситуаціях, які по-різному домінують на різних етапах подружнього життя.

За результатами проведеного дослідження було виявлено, що найвищий рівень задоволеності шлюбом спостерігається у перші роки подружнього життя. Високий та середній рівень спостерігається у пар із сімейним стажем більше 15 років. Високий та низький рівень – у подружніх пар, які перебувають у шлюбі від 5 до 15 років.

Подружній конфлікт – це психологічно напружена ситуація, яка виникає між по-

дружжям у зв'язку із зіткненням протилежних інтересів, цінностей, орієнтацій.

Найбільш конфліктними сферами у пар, які у шлюбі 1–5 років, виявились «порушення рольових очікувань» (29%) та «прояв домінування одним із партнерів» (22%). Молоде подружжя тільки починає спільне життя. Кожен із подружньої пари побудував певний образ того, яким має бути шлюбний партнер і прагне, щоб так було в реальному житті. Якщо рольові очікування не задовольняються партнерами або одним із них, то на фоні цього виникає конфлікт.

Найбільш конфліктними сферами взаємодії подружжя (від 6 до 15 років) є «Питання, пов'язані із вихованням дітей» (37%) та «Порушення рольових очікувань» (25%). Ці дві сфери дуже пов'язані між собою стосовно виникнення конфліктів. Це зумовлене тим, що подружжя уже досить тривалий час проживають разом, у них сформовані певні цілі та уявлення щодо подружнього життя і кожен займає певну роль та намагається виконувати її основні функції.

Говорячи про конфліктні сфери взаємодії подружніх пар, які перебувають у шлюбі більше п'ятнадцяти років, можна сказати, що найбільш конфліктною є «Порушення рольових очікувань» (25%). На другому місці знаходяться три сфери, які мають однаковий відсоток: «Прояв домінування одним із подружжя», «Неузгодженість норм поведінки» та «Прояв ревності» (17%). У цей час подружжя зазвичай вже має дорослих дітей. Їм важко визнати той факт, що діти покинуть рідну домівку і вони залишаться самі.

Найбільш конфліктними постають питання щодо рольових очікувань. Ролі, функції та обов'язки чоловіка і дружини можуть знову дещо змінюватись. Подружжя має вчитись знову жити більше один для одного. Як наслідок, можуть виникати особистісні кризи, конфліктні ситуації і проблеми, на які не акцентували уваги через виховання дітей. Якщо діти покидають домівку, то більшість уваги і турботи переноситься на партнера. Часто буває, що така надмірна турбота та нав'язливість перетворюється на домінування. На цій основі можуть формуватись почуття ревності.

Загальні сімейні цінності подружніх пар на різних етапах сімейного життя було розподілено окремо на ті, які найбільш характерні для чоловіків та жінок. Таким чином, переважаючими цінностями жінок (шлюб 1–5 р.) є «особистісна ідентифікація з партнером», «емоційно-психотерапевтична», «зовнішня привабливість». Якщо говорити про чоловіків, то їхніми переважаючими цінностями є «особистісна ідентифікація з

партнером, «батьківсько-виховна» та «емоційно-психотерапевтична».

Найбільш значимими цінностями жінок із подружнім стажем від 5 до 15 років є «особистісна ідентифікація з партнером», «батьківсько-виховна». Якщо говорити про чоловіків, то їхніми переважаючими цінностями є шкали «особистісної ідентифікації з партнером», «батьківсько-виховна» та «емоційно-психотерапевтична». Загалом цінності жінок та чоловіків співпадають. У цей період у більшості сімей вже є діти і роль батьківства посідає для них одне з найважливіших місць. Вони прагнуть бути хорошими батьками, подавати гарний приклад своїм дітям. Подружжя цінує спільність поглядів, думок, інтересів щодо виховання дітей та інших питань сімейного життя. Також варто зазначити, що для чоловіків важливою є емоційна підтримка дружини. Така необхідність може бути пов'язана із засвоєнням нових ролей, розумінням сімейних відносин як джерела емоційного комфорту та розрядки.

Говорячи про ціннісну сферу подружжя, які перебувають у шлюбі більше п'ятнадцяти років, можна сказати, що у жінок на першому місці знаходяться такі шкали цінностей: «особистісна ідентифікація з партнером», «господарсько-побутова», «соціальна активність» та «емоційно-психотерапевтична». Цей етап характеризується тим, що подружжя вже тривалий час мають сімейні стосунки, у них є багатий життєвий досвід і більшість із них уже мають дорослих дітей. У більшості родин вже сформовані загальні уявлення та стереотипи щодо особливостей подружнього життя.

У чоловіків переважаючими цінностями можна назвати такі шкали: «особистісна ідентифікація з партнером», «емоційно-психотерапевтична» та «соціальна активність». У дослідженні було акцентовано увагу на двох чинниках, які можуть впливати на рівень задоволеності шлюбом, – реакції на конфліктні ситуації та ціннісні орієнтації подружніх пар (табл. 1). Зважаючи на таблицю, можна сказати, що рівень задоволеності шлюбом на різних етапах сімейного життя дещо відрізняється. На перших етапах всі пари задоволені власними відносинами.

На другому етапі, тобто в період від шести до п'ятнадцяти років, у трьох пар спостерігається високий рівень задоволеності, а у двох – низький. Тобто на цьому етапі можна побачити наскільки чоловік та дружина успішно пройшли, адаптувались та засвоїли уроки попереднього. На третьому етапі, тобто в період більше 15 років спільного життя, подружжям притаманний висо-

Таблиця 1

Узагальнені результати дослідження психологічних чинників задоволеності шлюбом на різних етапах подружнього життя

Період перебування у шлюбі	Рівень задоволеності шлюбом	Найбільш конфліктні сфери	Ціннісні орієнтації
До 5 р.	5 пар мають високий рівень (100%)	– Порушення рольових очікувань (29%); – Прояв домінування одним із партнерів (22%).	Спільні: – особистісна ідентифікація з партнером; – емоційно-психотерапевтична; Жінки: – зовнішня привабливість; Чоловіки: – батьківсько-виховна.
Від 5 до 15 р.	3 пари – високий рівень (60%); 2 пари – низький рівень (40%)	– Питання, пов'язані із вихованням дітей (37%); – Порушення рольових очікувань (25%).	Спільні: – особистісна ідентифікація з партнером; – батьківсько-виховна; Чоловіки: – емоційно-психотерапевтична.
Більше 15 років	3 пари – високий рівень (60 %); 2 пари – середній рівень (40%).	– Порушення рольових очікувань (25 %); – Прояв домінування одним із подружжя (17%); – Неузгодженість норм поведінки (17%); – Прояв ревностів (17%).	– особистісна ідентифікація з партнером; – емоційно-психотерапевтична; – соціальна активність; Жінки: – господарсько-побутова

кий та середній рівні задоволеності спільним життям.

Щодо найбільш конфліктних сфер подружньої взаємодії та рівня конфліктності варто зазначити, що спільною для всіх трьох періодів є така сфера, як порушення рольових очікувань. Це свідчить про те, що суперечки стосовно питань розподілу ролей, виконання різних обов'язків та рольової взаємодії виникають доволі часто. Дружина може очікувати від чоловіка виконання ролі голови сім'ї, який буде її захисником і забезпечувати матеріально, або ж виконання ним господарсько-побутових обов'язків чи соціальної активності. Чоловік може прагнути, щоб дружина була хранителькою сімейного вогнища, турботливою, виконувала побутові обов'язки і т.д.

Для двох періодів (менше п'яти і більше п'ятнадцяти років подружнього життя) спільним є прояв домінування одним із подружжя. Тобто чоловік або дружина прагне бути керівником, лідером у сім'ї, приймати важливі рішення і не завжди враховувати думку партнера. Конфліктною сферою, яка домінує у другому періоді, можна назвати питання, пов'язані із вихованням дітей, а у третьому – неузгодженість норм поведінки та прояв ревностів.

Спільними ціннісними орієнтаціями, які є переважаючими у трьох етапах розвитку подружніх відносин, є особистісна ідентифікація з партнером та емоційно-психотерапевтична, але на другому етапі вона є домінуючою лише для чоловіків. Пари цінують і прагнуть до того, щоб у їхніх стосунках були емоційна підтримка та схожість поглядів, думок, переконань зі своїм партнером. Також для чоловіків першого етапу і для всіх пар другого етапу характерною є цінність батьківсько-виховної сфери.

Конкретно для більшості жінок першого періоду важливою є зовнішня привабливість та слідування зразкам сучасної моди. Для жінок, які перебувають у шлюбі більше п'ятнадцяти років, значимими є також господарсько-побутові питання. Пари цього ж періоду мають позитивну орієнтацію щодо соціальної активності, наявності зовнішніх соціальних зв'язків.

Для того щоб з'ясувати, чи існує взаємозв'язок між рівнем задоволеності та характером взаємодії подружжя у конфліктних ситуаціях і ціннісними орієнтаціями ми використали коефіцієнт кореляції Пірсона ($n=30$).

За результатами дослідження взаємозв'язку між рівнем задоволеності шлюбом

та кожною із можливих конфліктних сфер подружньої взаємодії було визначено, що сильний обернений зв'язок був визначений лише у подружжя, які перебувають у шлюбі від 5 до 15 років за такими сферами, як «питання, пов'язані із вихованням дітей» (-0,92), «порушення рольових очікувань» (-0,88) та «неузгодженість стосовно грошей» (-0,87). Це свідчить про те, що чим більший рівень конфліктності подружньої пари щодо питань, які стосуються виховання дітей, порушення рольових очікувань партнерів або ж стосовно розподілу фінансів, тим менший рівень задоволеності шлюбом. Щодо інших сфер конфліктної взаємодії, то з ними був виявлений слабкий зв'язок.

Дослідження взаємозв'язку задоволеності шлюбом та ціннісних орієнтацій було здійснено окремо для чоловіків та жінок із різним періодом перебування у шлюбі. Отримані під час дослідження результати показали, що сильний обернений кореляційний зв'язок виявлений між рівнем задоволеності шлюбом та інтимно-сексуальною шкалою сімейних цінностей у жінок, які перебувають у шлюбі менше 5 років (-0,89). Тобто чим менша значимість інтимно-сексуальної сфери для жінок цього періоду, тим більший рівень їхньої задоволеності подружнім життям. Однак у жінок, які перебувають у шлюбі від 5 до 15 років, навпаки, виявлений сильний прямий зв'язок між задоволеністю шлюбом та інтимно-сексуальною шкалою сімейних цінностей, тобто чим більш значимою для них є сфера інтимних стосунків, тим більший рівень задоволеності шлюбом. Також у жінок цієї ж групи спостерігається сильний прямий зв'язок задоволеності шлюбом і емоційно-психотерапевтичної цінності, тобто чим більш значимою для них є емоційна підтримка, уявлення про шлюб як джерело психологічної розрядки, тим більшим є рівень задоволеності шлюбом. Між іншими ціннісними орієнтаціями та задоволеністю шлюбом був виявлений слабкий зв'язок.

Висновки з проведеного дослідження.

За результатами емпіричного дослідження було виявлено, що на перших етапах всі пари задоволені власними відносинами, на другому етапі у трьох пар спостерігається високий рівень задоволеності, а у двох – низький. На третьому етапі, в період більше 15 років спільного життя, подружжям притаманний високий та середній рівні задоволеності спільним життям.

Спільною для всіх трьох періодів є така конфліктна сфера, як порушення рольових очікувань. Для двох періодів (менше п'яти і більше п'ятнадцяти років подружнього жит-

тя) спільним є прояв домінування одним із подружжя.

Конфліктною сферою, яка домінує на другому періоді, є питання, пов'язані із вихованням дітей, а на третьому – неузгодженість норм поведінки та прояв ревності. Спільними для всіх трьох етапів розвитку подружніх стосунків є особистісна ідентифікація з партнером та емоційно-психотерапевтична, однак на другому етапі вона є домінуючою лише для чоловіків.

Є сильний обернений взаємозв'язок між рівнем задоволеності шлюбом і такими конфліктними сферами, як «питання, пов'язані із вихованням дітей», «порушення рольових очікувань» та «неузгодженість стосовно грошей» у подружжя, які перебувають у шлюбі від 6 до 15 років. Це свідчить про те, що чим більший рівень конфліктності подружньої пари щодо питань, які стосуються виховання дітей, порушення рольових очікувань партнерів або ж стосовно розподілу фінансів, тим менший рівень задоволеності шлюбом.

Також спостерігається сильний обернений кореляційний зв'язок між рівнем задоволеності шлюбом та інтимно-сексуальною шкалою сімейних цінностей у жінок, які перебувають у шлюбі менше 5 років, чим менша значимість інтимно-сексуальної сфери для жінок цього періоду, тим більший рівень їхньої задоволеності подружнім життям. Однак у жінок, які перебувають у шлюбі від 5 до 15 років, навпаки, виявлений сильний прямий зв'язок між задоволеністю шлюбом та інтимно-сексуальною шкалою сімейних цінностей, тобто чим більш значимою для них є сфера інтимних стосунків, тим більший рівень задоволеності шлюбом. Також у жінок цієї ж групи спостерігається сильний прямий зв'язок задоволеності шлюбом і емоційно-психотерапевтичної цінності, тобто чим більш значимою для них є емоційна підтримка, уявлення про шлюб як джерело психологічної розрядки, тим більшим є рівень задоволеності шлюбом.

Отже, поставлена гіпотеза на початку роботи про те, що задоволеність шлюбом пов'язана із ціннісними орієнтаціями подружжя та з характером взаємодії подружжя в конфліктних ситуаціях, які по-різному домінують на різних етапах подружнього життя, підтвердилась частково.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Алешина Ю.Е. Индивидуальное и семейное психологическое консультирование. Москва : Независимая фирма «Класс», 2007. 208 с.
2. Андреева Т.В. Семейная психология : учебное пособие. Санкт-Петербург : Речь, 2005. 244 с.

3. Волкова А.Н. Социально-психологические факторы супружеской совместимости. *Вопросы психологии*. 1989. № 2. С. 36–44.
4. Клапішевська С.А. Теоретико-методологічні застави дослідження проблеми задоволеності шлюбом. *Актуальні проблеми соціології, психології, педагогіки*. 2012. Вип. 17. С. 114–120.
5. Посвістак О.А. Психологія сім'ї в контексті синергетичного підходу. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія «Психологія»*. 2016. Вип. 1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadrn_2016_1_9 (дата звернення: 28.12.2018).
6. Целуйко В.М. Психология современной семьи. Москва : Гуманит. издат. центр «ВЛАДОС», 2004. 288 с.
7. Федоренко Р.П. Вплив сексуального профілю партнерів на благополуччя шлюбно-сімейних взаємин. *Вісник Одеського національного університету. Серія «Психологія»*. 2012. Т. 17. Вип. 8. С. 433–438.
8. Хавула Р.М. Психологічні особливості подружньої сумісності. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2012. Вип. 3. С. 258–267. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/argnd_2012_3_33 (дата звернення: 28.12.2018).
9. Шевчук Ю.С. Подружжя сумісність сучасних сімейних пар: теоретичний аспект. *Психологія: реальність і перспективи*. 2013. Вип. 1. С. 128–131. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/prp_2013_1_48 (дата звернення: 28.12.2018).
10. Шпилевська А.А. Статеворольова диференціація як фактор задоволеності подружжя шлюбом. *Вісник Дніпропетровського університету. Серія «Педагогіка і психологія»*. 2014. Т. 22. Вип. 20. С. 97–107. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vdupp_2014_22_20_15 (дата звернення: 28.12.2018).
11. Kamp Dush C.M., Taylor M.G., Kroeger R.A. Marital Happiness and Psychological Well-Being. *Across the Life Course AAPS J.* 2004. Vol. 6. P. 234–270.
12. Greeff A.P. Characteristics of families that function well. *Journal of Family*. 2000. Issue 21(8). P. 948–962.
13. Normal and abnormal personality traits are associated with marital satisfaction for both men and women: An Actor-Partner Interdependence Model analysis / C.B. Stroud, C.E. Durbin, S.D. Saigal, L.M. Knobloch-Fedders. *Journal of Research in Personality*. 2010. Vol. 44(4). P. 466–477.
14. Proulx C.M., Helms H.M., Buehler C. Marital quality and personal well-being: A meta-analysis. *Journal of Marriage and Family*. 2007. Vol. 69. P. 576–593.

УДК 316.776.34

DOI 10.32999/ksu2312-3206/2019-1-38

МОДЕРАЦІЯ ПОЛІЛОГУ ЯК АЛГОРИТМ ТРАНСФОРМАЦІЇ КОМУНІКАТИВНИХ ІНТЕРНЕТ-ПРАКТИК

Краснякова А.О., науковий співробітник
 Інститут соціальної та політичної психології
 Національної академії педагогічних наук України

Комуникативні інтернет-практики представлено як раціональні способи комуникативної дії суб'єкта в мережі Інтернет, спрямовані на обмін інформацією, розуміння і генерування смислів, утворення ефективних (продуктивних) моделей взаємодії. Модерацію полілогів розглянуто як техніку трансформування комуникативних інтернет-практик. Охарактеризовано підготовчий, технологічний, аналітично-рефлексивний етапи модерації полілогу в мережі Інтернет.

Ключові слова: *модерація, комуникативні інтернет-практики, інтернет-середовище, когнітивний діалог, конструктивний полілог.*

Краснякова А.А. МОДЕРАЦИЯ ПОЛИЛОГА КАК АЛГОРИТМ ТРАНСФОРМАЦИИ КОММУНИКАТИВНЫХ ИНТЕРНЕТ-ПРАКТИК

Комуникативные практики представлены как рациональные способы коммуникативного действия субъекта в сети Интернет, направленные на обмен информацией, понимание и генерирование смыслов, создание эффективных (продуктивных) моделей взаимодействия. Модерация полилогов рассматривается как техника трансформирования коммуникативных интернет-практик. Охарактеризованы подготовительный, технологический, аналитико-рефлексивный этапы модерации полилога в сети Интернет.

Ключевые слова: *модерация, коммуникативные интернет-практики, когнитивный диалог, конструктивный полилог.*

Krasniakova A.O. MODERATION OF POLYLOG AS AN ALGORITHM OF TRANSFORMATION COMMUNICATIVE INTERNET PRACTICES

Communicative practices on the Internet environment are considered as methods of goal-oriented actions of the subject, aimed at the exchange of information, the generation of new meanings and the formation of effective models of communicative interaction. Communicative practices in internet environment continue and complement social practices, form new specific forms and ways of interaction between actors. Internet practices synchronously construct, organize information and communicative space and unfold in it. Internet practices